

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ἡ ἐργατική τάξη τῆς Κύπρου ἀπὸ τῆς δημιουργίας τῆς μέχρι σήμερα διεξήγαγε σκληροῦς καὶ ἐπίμονους ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀνακίνηση καὶ τὴν λύση τῶν προβλημάτων τῆς. Τὸ δικαίωμα ὀργάνωσης, ἡ κατάκτηση τοῦ 44ῶρου, οἱ αὐξήσεις τῶν ἡμερομισθίων, ἡ θέσπιση τῆς ἐργατικῆς Νομοθεσίας μὲ τοὺς 26 περίπου ἐργατικοὺς νόμους καὶ ἄλλους τόσοις κανονισμοῦς καὶ τόσα ἄλλα, εἶναι καρποὶ πολύχρονων καὶ ἀδιάκοπων ἀγῶνων τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς πατρίδας μας. Ἡ συνεχὴς παρακολούθηση καὶ καταδιώξεις ἑκατοντάδων καὶ χιλιάδων πρωτοπόρων ἐργατῶν ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, τὰ διωξήματα ἀπὸ τὴν δουλειά καὶ τὸ μαυροπινάκισμά τῶν πιδό ζυπνημένων καὶ ἐπαναστατημένων ἐργατῶν, τὰ ζυλοκοπήματα, οἱ φυλακίσεις, οἱ ἐντοπισμοί, οἱ οἰκονομικὲς στερήσεις τῶν ἰδίων τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τους, αὐτὰ καὶ ἄλλα, συνθέτουν τὴν σκληρότητα τῶν ἀγῶνων τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς πατρίδας μας, τὴν πίστη τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν στὰ ἰδανικά τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τὴν αὐτοθυσία τους στοὺς ἀμέτρητους ἀγῶνες ποὺ διεξήχθησαν κυρίως μέσα στὰ τελευταῖα 25 - 40 χρόνια.

Χωρὶς τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔγιναν καὶ τίς θυσίες ποὺ ἐδώθησαν θάταν ἀδύνατη ἡ ὑπαρξη τῶν σημερινῶν καὶ σημαντικῶν κατακτήσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, θάταν ἀδύνατο τὸ ἄνοιγμα τοῦ δρόμου ποὺ ἐγγυᾶται νέες ἐργατικὲς κατακτήσεις.

Ἡ συμβολὴ τῆς ἐργάτριας στοὺς ἐργατικοὺς ἀγῶνες.

Σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἡ ἐργατικὴ τάξη τῆς πατρίδας μας διεξήγαγε ἀπὸ τῆς ἴδρυσης τῆς, ἡ ἐργάτρια τῆς Κύπρου δὲν ἔμεινε ἀμέτοχη. Ἀντίθετα. Μελετώντας προσεκτικὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος ἀδίστακτα πρέπει νὰ τονίσουμεν ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῆς ἐργάτριας σ' αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες ὑπῆρξεν ἀξιόπαινη καὶ παραδειγματικὴ. Χωρὶς τὴν ἀνταπόκριση τῆς ἐργάτριας σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος, οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ θά μειονεκτοῦσαν σοβαρὰ καὶ οἱ ἐργατικὲς κατακτήσεις θάταν πολὺ περιορισμένες. Ἀναφέρουμεν μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες.

Ἡ ἀπεργία στὸ Μετόχι τοῦ Κύκκου

Στὲς 30 τοῦ Μάρτη τοῦ 1938 ὅταν ἀκόμα καλὰ καλὰ ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν εἶχεν σταθεροποιήσει τὲς ὀργανώσεις τῆς ποὺ μέσα στὸ καθεστῶς τῆς Πάλμεροκρατίας καὶ τῆς δικτατορίας δὲν ἦταν εὐκόλον οὔτε νὰ μιλάς γιὰ Συντεχνίες καὶ ἀπεργίες, 52 ἐργάτριες ἀπὸ τὴν "Ἐγκωμη, τὸν "Αγ. Δομέτιον, τὴν Σκυλλοῦραν καὶ τὸν "Αγ. Βασίλειον, ποὺ δούλευαν στὸ Μετόχι τοῦ Κύκκου κατέβηκαν σὲ ἀπεργία. Μὲ τὴν ἀπεργία τους διαμαρτύρονταν γιὰ τὲς πολλὲς ὥρες ἐργασίας (δούλευαν ἀπὸ τὲς 6 τὸ πρωῖ μέχρι τὲς 6 τὸ βράδυ) γιὰ τὰ ζευτελισμένα μεροκάματα ποὺ κυμαίνονταν ἀπὸ τὰ 2-3½ γρ. τὴν ἡμέρα καὶ γιὰ τὴν τροφή ποὺ τοὺς ἔδιναν ποὺ ὅπως ἔγραψε τότε ὁ τύπος "δὲν ἄξιζε οὔτε γιὰ ζῶα".

Ἡ ἀπεργία στὸ Τσιφλίκι τῆς Κολώνης

Στὲς 19 Αὐγούστου 1938, 20 ἐργάτριες ἀπὸ τὴν Χλώρακα καὶ τὴν Λέμπα τῆς Πάφου, ποὺ δούλευαν στὸ Τσιφλίκι τοῦ "Ἀλῆ Ρατῆ" στὴν Κολώνη τῆς Πάφου, μὲ ἀπεργία τους διαμαρτύρονταν γιὰ τὸ χαμηλὸ μεροκάματο ποὺ ἦτο 7-8 γρόσια χωρὶς τροφή καὶ ἐνάντια στὲς ὑπερβολικὲς ὥρες ποὺ κυμαίνονταν ἀπὸ τὲς 12-13 τὴν ἡμέρα.

Ἡ ἀπεργία τοῦ Νηματουργεῖου

Ἀμμοχώστου

Στις 30 Μαΐου 1938 ξέσπασε νέα ἀπεργία ἀπὸ 60 ἐργάτριες τοῦ Νηματουργεῖου π. Ἰωάννου στὴν Ἀμμόχωστον. Ἡ ἀπεργία αὐτὴ σὰν ἀποτέλεσμα τῆς πείρας ποὺ ἀπακτοῦσε τὸ ἐργατικὸ κίνημα καὶ τῆς ἀνάπτυξης ποὺ ἄρχισε νὰ πέρνει τὸ συντη-
χνιακὸ κίνημα, ἐπῆρε πρὸ ὀργανωμένη μορφῇ. Ὑποβλήθηκαν αἰτήματα μὲ τὰ
ὁποῖα ἐζητοῦντο: (α) Αὐξήσεις τῶν ἡμερομισθίων κατὰ 30% τὰ ὁποῖα ἐκυμαίνονταν
ἀπὸ τὰ 7-12 γρόσια (β) Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θάρου ποὺ τότε ἐδοῦλεuan δωδεκάωρον
καὶ (γ) Ἡ τοποθέτηση ἐξαεριστῆρων γιὰ ἀπορρόφηση τῆς σκόνης ποὺ ἦταν ἀρκετὰ
ἐπιβλαβὴς γιὰ τὴν ὑγεία τῶν ἐργατριῶν.

Ὁ ἐργοδότης σὲ ἀπάντηση ἔκλεισε τὸ ἐργοστάσιο, ὅπουταν εἶ ἐργάτριες
κῆρυξαν ἀπεργία. Ἡ ἀπεργία κράτησε 3 μῆνες κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁποίας
ἔγιναν ἐπανειλημμένες συγκρούσεις μὲ ἀπεργοσπᾶστες, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους
ἦταν ἄνδρες. Ὁ ἠρωϊσμός τῶν ἐργατριῶν τότε στὰ πρῶτα βήματα τῆς ὀργάνωσης
τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν ὀργανωμένων ἀγῶνων τῆς ἦταν ἀπερίγραπτος.

Γιὰ τὴν συντήρηση τῆς ἀπεργίας ἀντιπροσωπεῖες τῶν ἀπεργῶν ἐργατριῶν περι-
ῆρχονταν τέσ πῶλεις καὶ διεξήγαγαν ἔρανο. Δέκα ἀπὸ τίς ἀπεργές οἱ Κλειτῶ
Φωτίου ποὺ ἦταν ἀπὸ τέσ πρωτοπόρες, ἡ Χριστίνα Βατῆ, Ἀνδρούλλα Κυριάκου, Ἀν-
θοῦσα Σταύρου, Ἐλένη Χριστοδοῦλου, Βαρβάρα Σταύρου, Ἐλένη Πολιτάκη, Καλλισθένη
Α. Ἀντώνη, Γιαννούλλα Χρίστου καὶ Θ. Προδρόμου, φυλακίσθησαν γιὰ τὴν μαχητικό-
τητά τους.

Ὁ ἀγῶνας δέν πέτυχε οὐσιαστικά. Ἀλλὰ τὸ 1942 ὑποβάλλονται νέα αἰτήματα
καὶ κερδίζεται τὸ θῶρον καὶ 50% αὐξηση τῶν μεροκαμάτων.

Ὁ ἠρωϊσμός γυναικῶν στὰ

Μεταλλεῖα

Στὰ μεταλλεῖα λόγω τῶν ἀπάνθρωπων ὄρων ἐργασίας ποὺ ἐπέβαλλαν οἱ ξένες
μεταλλευτικὲς ἐταιρεῖες, διεξήχθησαν σκληροὶ καὶ αἱματηροὶ ἀγῶνες οἱ ὁποῖοι
ἀρχίζουσι ἀπὸ τὸ 1929. Οἱ μαζικότεροι καὶ οἱ μαχητικότεροι ἀγῶνες ὅμως διεξήχθησαν
τὸ 1948 στὰ μεταλλεῖα τῆς Κυπριακῆς Μεταλλευτικῆς Ἐταιρείας (Ἀμερικάνικη)
καὶ τοῦ Ἀμιάντου.

Σ' αὐτούς τοὺς ἀγῶνες οἱ ἐργάτριες καὶ γενικὰ οἱ γυναῖκες τῶν μεταλλωρύχων
ἔδειξαν ἠρωϊσμόν, μαχητικότητα καὶ αὐτοθυσία ποὺ ἔμειναν διδάγματα στὴν ἱστορία
τῶν ἀγῶνων ὄχι μόνον τῶν μεταλλωρύχων ἀλλὰ γενικὰ τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀνα-
φέρουμεν μερικά γεγονότα.

Τὰ αἱματηρά γεγονότα τῆς

θῆς τοῦ Μάρτη τοῦ 1948

στὸ Ξερὸν.

Στὴν ΚΜΕ αὐτὸν τὸν χρόνον διεξήχθη ἕνας σκληρὸς ἀγῶνας. Κηρύκτηκε ἀπεργία
τὸν Γενάρη ποὺ διήρκεισε 124 μέρες καὶ ποὺ ἐπηρέασε ὅλους τοὺς ἐργάτες τῆς
Ἐταιρείας Ἕλληνες καὶ Τούρκους ποὺ ξεπερνοῦσαν τέσ δυὸ χιλιάδες.

Στις 3 του Μάρτη διεξήχθη μιὰ αίματηρή σύγκρουση μεταξύ τών χιλίων άπεργών του Μαυροβουνιού και δεκάδων ένοπλων άστυνομικών. Σάν άποτέλεσμα τής σύγκρουσης πληγώθηκαν σοβαρά από σφαίρες 8 άπεργοί, 8 άστυνομικοί και 4 άπεργοσπάστες.

Στις 8 του Μάρτη διεξήχθη νέα σύγκρουση στο Ξερόν μεταξύ έκατοντάδων άπεργών και δεκάδων ένοπλων άστυνομικών. 6 άπεργοί πληγώνονται σάν άποτέλεσμα αύτής τής σύγκρουσης. Κατά τήν διάρκειαν τής/σύγκρουσης δεκάδες έργάτριες και γυναίκες τών μεταλλωρύχων ώρμησαν και με άπερίγραπτη αυτοθυσία και ήρωισμόν και άρπαξαν τά όπλα από τούς άστυνομικούς για να περιορίσουν τό κακό.

Ή μάχη του τραίνου

Στις 16 του Μάρτη 1943 μιὰ ομάδα από 10 έργάτριες σταματούν με διάφορους τρόπους τό τραίνο στο ένδιάμεσο του δρόμου Μαυροβουνιού -- Ξερού που προκλητικά ή 'Εταιρεία έπερνε και έφερνε γέρους και άνίκανους άπεργοσπάστες. Τό τραίνο άφού πολιορκήθηκε ό όδηγός του ένας "Αγγλος και οι 5-6 άπεργοσπάστες καταδιώκτηκαν από τίς έργάτριες μερικοί δέ ζυλοκοπήθηκαν. Σε λίγο ή περιοχή περικυκλώθηκε από μεγάλες ομάδες άστυνομικών. Μερικές απ'αύτές συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν από 1-3 μήνες φυλακή.

Στόν 'Αμίαντον

Στόν 'Αμίαντον έργάζονταν τό 1948 έκατοντάδες έργάτριες. "Όταν έκηρύχθη ή άπεργία τόν Αύγουστον του 1948 οι έργάτριες όχι μόνον έδειξαν παραδειγματική πειθαρχία αλλά και άπαράμιλλη μαχητικότητα στην περιφρούρηση τής άπεργίας. Μερικές μάλιστα όπως ή σ. Κυριακού Α. Πάρπα, στόν άγώνα για τήν περιφρούρηση τής άπεργίας ζυλοκόπησεν άγρια άνδρες άπεργοσπάστες. "Όταν δέ έγινε ή επίθεση ένάντια στο πρατήριο τών ψωμιών τής εταιρείας γιατί ή εταιρεία δέν έδινε ψωμί στους άπεργούς για να τούς εκβιάσει, οι έργάτριες έπαιξαν πρωτοποριακό ρόλο.

Ή άπεργία στο Κλωστοϋφαντουργείο του Θωμά Παπαδοπούλλου

Στις 8 Μαΐου 1954 οι έργάτριες του Κλωστοϋφαντουργείου Παπαδοπούλλου στην Λευκωσία κατέβηκαν σε μιὰ μαχητική και δύσκολη άπεργία διεκδικώντας 44ωρον, αύξήσεις τών μεροκαμάτων, άναγνώριση τής Συντεχνίας και προειδοποίηση σε περίπτωση άπόλυσης. Ή άπεργία διήρκεσε 49 μέρες, ή περιφρούρηση δέ τής άπεργίας και ή δραστηριότητα τών έργατριών για συλλογή χρημάτων για συντήρηση τής άπεργίας υπήρξε άξιόπαινη.

Γενικότερες κινητοποιήσεις τών εργατριών για τά ειδικά προβλήματα που αντιμετώπιζουν

Οι έργάτριες τής Κύπρου εκτός από τήν άξιόπαινη συμμετοχή τους στους συνεχείς άγώνες τής εργατικής τάξης, κάτω από τήν καθοδήγηση τής ΠΕΟ, όργάνωσαν και ειδικές κινητοποιήσεις. Αναφέρουμεν τίς κυριότερες.

Τό Παγκύπριον Συλλαλητήριο τόν 1955

Τόν 1955 μέ αίτημα ὕπως ἡ Κυβέρνηση διά νομοθεσίας (α) ἀνεβάσει τά χαμηλά μεροκάματα τῶν ἐργατριῶν (σέ πολλές ἐπιχειρήσεις ἦταν 2,3, καί 4 σελίνια) καί (β) θεσπίσει νομοθεσία γιά τίς Κοινων. Ἀσφαλίσεις, οἱ ἐργάτριες ὀργάνωσαν μιᾶ ἀπό τίς μεγαλύτερες κινητοποιήσεις τους. Ὄργάνωσαν ἑκατοντάδες συγκεντρώσεις στές δουλειές καί στά χωριά μέ ἀποκορύφωμα τήν ὀργάνωση παγκύπριου Συλλαλητηρίου τόν Ἰούλιον τοῦ 1955 στό κίνηματοθέ-
ατρον "ΡΟΓΓΙΑΛ".

Στό συλλαλητήριο ἐπῆραν μέρος 934 ἐργάτριες τῆς πόλης καί τῆς ὑπαίθρου ἀπό τέες ὁποῖες οἱ 70 Τούρκισσες. Πῆραν συμμετοχί ἐργάτριες ἀπό τήν Καρπασία, τόν Ἀκάμα καί ἀπό ἄλλες μακρυνές περιοχές τῆς Κύπρου. Ἀρκετές ἀπό τίς ὀμιλήτριες ἦταν Τούρκισσες.

Ἡ Παγκύπρια Συνδιάσκεψη τοῦ

Σεπτέμβρη τοῦ 1963

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὀργάνωσης τῆς Β' Διεθνοῦς Συνδιάσκεψης Ἐργατριῶν ποῦ ὀργάνωσε ἡ ΠΣΟ στό Βουκουρέστι μεταξύ τῆς 11ης καί 16ης Μαΐου 1964 καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ΠΕΟ ὀργανώθηκε μιᾶ νέα κινητοποίηση τῶν ἐργατριῶν.

Στήν κινητοποίηση ἐκεῖνη ἀνακινήθησαν ἀρκετά ἀπό τά εἰδικά προβλήματα ποῦ οἱ ἐργάτριες ἀντιμετώπιζαν. Σάν τέτοια ἦταν:

- (α) Ἡ ἰσομισθία μεταξύ ἀνδρῶν καί γυναικῶν
- (β) Τά προβλήματα τῶν νεαρῶν ἐργατριῶν (ἡμερομίσθια κλπ)
- (γ) Ἡ τεχνική εἰδίκευση καί γιά τέες ἐργάτριες
- (δ) Ἀποτελεσματική προστασία τῶν παιδιῶν τῶν ἐργατριῶν μέ τήν ἴδρυση περισσοτέρων νηπιοκομικῶν καί παιδικῶν σταθμῶν ἀπό τήν Κυβέρνηση καί τοῦς Δήμους.
- (ε) Παραχώρηση εἰδικῶν δικαιωμάτων γιά τίς ἐργάτριες ἀπό τέες Κρατικές Κοινωνικές Ἀσφαλίσεις ὕπως εἶναι :-
 - Ἡ δωρεάν ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη.
 - Παραχώρηση ἐπιδόματος ἀσθενείας καί ἀνεργίας καί γιά τέες πανδρεμένες ἐργάτριες.
 - Συνταξιοδότηση τῶν ἐργατριῶν στά 55 τους χρόνια
 - Αὐξηση τοῦ ποσοῦ ποῦ δίνεται γιά τό ἐπίδομα γάμου καί μητρότητος
 - Παραχώρηση ἐπιδόματος πρὸ καί μετὰ τόν τοκετό
 - Νά καλύπτονται ὅλες οἱ ἐργάτριες ἀπό τόν νόμο περί Κ.Α. ἀνεξάρτητα τοῦ ἐπαγγέλματος ποῦ ἐξασκοῦν.

Στήν κινητοποίηση ἐκεῖνη ὀργανώθηκαν 155 τοπικές συγκεντρώσεις στές ὁποῖες ἐπῆραν μέρος πέντε καί πλέον χιλιάδες ἐργάτριες μεταξύ τῶν ὁποίων καί Τούρκισσες, νεοσυντεχνιακές καί ἀνοργάνωτες. Ὑποβλήθηκαν δέ γιά τά πιό πάνω προβλήματα δεκάδες ψηφίσματα στό Ὑπουργεῖον Ἐργασίας.

*Αποκορύφωμα της κινητοποίησης ήταν η οργάνωση Παγκύπριας Συνδιάσκεψης του Σεπτεμβρίου του 1963 στο "ΡΟΓΙΑΛ" στην οποία έπληραν μέρος 500 και πλέον εργάτριες όλων των κλάδων της βιομηχανίας. *Αντιπροσωπεία τους δέχθηκε από την Συνδιάσκεψη συναντήθηκε με τον Υπουργόν Έργασίας και συζήτησε τα ειδικά προβλήματα των εργατριών.

Μερικά από αυτά τα ειδικά αίτήματα όπως η παροχή επιδόματος πρό-καί μετά τον τοκετό, η παροχή επιδομάτων και στις πανδρεμένες εργάτριες, η αύξηση του μίνιμουμ ήμερομισθίων των νεαρών εργατριών και άλλα, σέ κάποιο βαθμό ελῶθηκαν.

Οι εργάτριες στην Βιομηχανία και
στές άλλες υπηρεσίες και η
οργάνωση τους.

Σήμερα τό εργατικό δυναμικό στην Κύπρον υπολογίζεται ὅτι εἶναι 125 χιλιάδες. *Από αυτό τό 32% δηλαδή κάπου 40 χιλιάδες εἶναι γυναῖκες.

Οἱ κυριώτεροι κλάδοι πού εργάζονται οἱ γυναῖκες εἶναι τῆς γεωργίας, (έκκοπή και συσκευασία ἐσπεριδοειδῶν, σταφυλιῶν, ἐκκρίωση και συσκευασία πατατῶν, καρρότων κλπ) τῆς ἐπένδυσης ὑπόδησης, τοῦ ἐμπορίου (ἐμπορικά καταστήματα, τράπεζες κλπ) τῶν ὑπηρεσιῶν (δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἰατρικές ὑπηρεσίες κλπ).

Οἱ ὀργανωμένες μέ τό τέλος τοῦ 1970 ὑπολογίζονται σέ 17 χιλιάδες ἀπό τίς ὁποῖες οἱ δώδεκα χιλιάδες βρίσκονται στή δύναμη τῆς ΠΕΟ.

*Ἡ συμμετοχή τῶν γυναικῶν συντεχνιακῶν μελῶν στά διάφορα συντεχνιακά ἄξιῶματα, ὅπως εἶναι οἱ ἐργαστασιακές ἐπιτροπές, τά συμβούλια τῶν Συντεχνιῶν κλπ εἶναι αἰσθητή.

*Ἡ ἄρτια ὀργάνωση δέ και ἡ ταξική τους διαπαιδαγῶγηση ὅπως και ἡ ἐπίγνωση τῶν ἐπαγγελματικῶν τους προβλημάτων καθίστανται ἀπαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου νά περιφρουρηθοῦν οἱ ἀπολαυές τους και νά λυθοῦν τά ἔλυτα προβλήματά τους.

*Ανάμεσα στά ειδικά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν ἐξακολουθεῖ νά εἶναι και τό πρόβλημα τῆς ἰσομισθίας, ἡ αὔξηση τῶν μίνιμουμ τῶν μεροκαμάτων κυρίως τῶν νεαρῶν γυναικῶν ἐργατοῦπαλλήλων, ἡ τεχνική τους εἰδίκευση ὅστε νά μή κόβουν πίσω ἀπό τήν ἐξέλιξη τῆς βιομηχανίας, ἡ ἀποτελεσματικώτερη προστασία τῶν βρεφῶν και τῶν παιδιῶν τῶν εργατριῶν μέ τήν ἴδρυση περισσοτέρων βρεφοκομικῶν και παιδοκομικῶν σταθμῶν και ἄλλα.

Λευκωσία, Αὐγουστος 1971.